

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

L'ensenyament dels gèneres musicals a través de TikTok: proposta didàctica per a Educació Primària

Paula Guillén Castillo

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2019-20

DNI de l'alumne: 48230837K

Treball tutelat per Noemy Berbel Gómez
Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball:

Educació Musical, inclusió de les TIC en l'aula, gèneres musicals, TikTok.

Resum

En els darrers anys, les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) han passat a ser un element indispensable en totes les àrees de la vida d'una persona, no sent l'educació una excepció. Així, al llarg dels darrers anys, les TIC han anat filtrant-se progressivament en les aules, donant una primera passa en el llarg camí d'adaptar l'educació a les característiques dels alumnes.

Prenent aquesta idea com a referència, en el present treball de fi de grau es planteja una proposta didàctica dirigida a un nivell de 6è d'Educació Primària, que enllaci aquesta inclusió de les TIC en l'aula com a mitjà per apropar l'Educació Musical als infants -en aquest cas, de la coneguda aplicació TikTok, seleccionada per la seva popularitat entre els adolescents i preadolescents- amb el treball de contingut de l'àrea d'Educació Musical, en aquest cas, els gèneres musicals actuals.

Paraules clau

Educació Musical, inclusió de les TIC en l'aula, gèneres musicals, TikTok.

Abstract

In recent years, Information and Communication Technologies (ICTs) have become an indispensable element in all areas of a person's life, with education being no exception. Thus, over the last few years, ICTs have progressively filtered into classrooms, taking a first step on the long road of adapting education to the characteristics of students.

Taking this idea as a reference, the present end-of-grade project proposes a didactic unit aimed at a sixth-grade level of Primary Education, which unites this inclusion of ICT in the classroom as a means of bringing Music Education closer to the students - in this case, of the well-known TikTok application, selected for its popularity among adolescents and pre-adolescents - with the work of a content of the Music Education area: the current music genres.

Key words

Musical Education, inclusion of the ICT in the classroom, music genres, TikTok.

ÍNDEX

1. Introducció i justificació.....	5
2. Objectius.....	7
3. Marc teòric.....	7
3.1. Contextualització legislativa.....	7
3.2. El paper de les TIC en l'educació.....	9
3.2.1. Metodologies actives mitjançant les TIC.....	10
3.2.1.1. TikTok.....	11
3.3. L'Educació Musical en l'Educació Primària.....	12
3.3.1. Gèneres musicals actuals.....	13
3.3.1.1. El pop.....	15
3.3.1.2. El <i>reggaeton</i>	15
3.3.1.3. El rock.....	16
3.3.1.4. El rap.....	17
3.4. Experiències i propostes realitzades en aquest àmbit.....	17
4. Metodologia del treball.....	20
5. Disseny de la proposta didàctica.....	21
5.1. Introducció.....	21
5.2. Objectius.....	22
5.3. Continguts.....	23
5.4. Competències.....	24
5.5. Temporalització.....	24
5.6. Activitats.....	25
5.7. Avaluació.....	34
6. Conclusions.....	35
7. Bibliografia.....	37
8. Annexos.....	40

1. Introducció i justificació

En els darrers anys, les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) han passat a ser un element essencial en totes les àrees de la vida d'una persona. També ha estat així en l'àmbit educatiu, on han suposat una transformació en la concepció tradicional que es tenia de l'educació, en la qual els estudiants eren, senzillament, subjectes passius, receptors d'informació.

Tan important ha estat aquest canvi de mentalitat, que actualment l'ús de les TIC es contempla en la legislació educativa des de la implantació de la Llei Orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de Qualitat de l'Educació (LOCE), on per primera vegada es feia referència als canvis tecnològics del moment i s'incloïa com a objectiu de l'etapa d'Educació Primària “iniciarse en la utilización, para el aprendizaje, de las tecnologías de la información y de las comunicaciones” (LOCE, p. 45195). En la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMQUE) s'estableixen set competències clau, una d'elles la competència digital, que fa al·lusió a l'ús responsable i segur de les tecnologies, des d'una perspectiva crítica i coherent per poder filtrar les diferents informacions que s'obtenen de diverses fonts d'informació disponibles a Internet.

Tal com especifica Alcántara (2009), la incorporació de les TIC en l'àmbit de l'educació en general implica beneficis, a saber: el desenvolupament de la motivació, l'augment de la curiositat i la creativitat, la implicació de l'estudiant, la flexibilització dels continguts i les activitats, l'ús de recursos i eines innovadores... entre altres.

Tots aquests avantatges propicien un clima d'aula idoni perquè es produeixi l'aprenentatge, de manera que cada alumne s'involucri de forma activa en el seu propi procés d'ensenyament – aprenentatge. Les TIC es poden aplicar a tots els nivells educatius i a totes les àrees, sent una d'elles l'Educació Musical. I és que, com comenta Torres (2011), “la mayoría de las tecnologías que actualmente inundan nuestra sociedad (Internet, multimedia, informática, herramientas digitales, etc.) es posible aprovecharlas en la docencia musical” (p. 64).

Seguint amb aquesta idea, dins de les TIC trobam actualment una aplicació que, en gener de l'any passat, ocupava la novena posició en descàrregues a escala mundial, superant a xarxes tan populars com Twitter, Skype o Snapchat: Douyin, en xinès, o més coneguda globalment pel nom TikTok (Xiaoye, 2019).

TikTok és una xarxa social basada en compartir clips de vídeo de curta durada, molt popular entre els al·lots d'entre 11 i 16 anys. Són aquests dos motius, les característiques pròpies de l'aplicació (i les conseqüents utilitats didàctiques) i la popularitat entre els preadolescents, pels quals s'ha seleccionat aquesta *app* en concret per a desenvolupar la proposta didàctica.

D'altra banda, un altre punt important del present document és el treball dels gèneres musicals, englobats sota el nom més tècnic de “música popular urbana”, sent aquest una adaptació anglosaxona del terme *popular music* (Flores, 2007).

Generalment, la “música popular urbana” és un contingut que no es treballa en l'etapa d'Educació Primària, segurament pel fet que se'n faci referència al currículum únicament de manera implícita i no explícita: per exemple, un dels estàndards d'aprenentatge a tenir en compte a l'hora d'avaluar és si l'alumne “coneix i interpreta cançons de diferents llocs, èpoques i estils, i valora la seva aportació a l'enriquiment personal, social i cultural” (Decret 32, 2014, p. 33043), però no s'expliciten els gèneres musicals com a contingut.

En tot cas, es tracta de manera molt superficial i informal certa “història de la música”, normalment de la denominada culta o clàssica, però gairebé mai es pren com a punt de partida la música actual que viuen i gaudeixen els al·lots a la seva vida quotidiana. I en aquest sentit, és interessant qüestionar-nos el que proposa Sesé (2000) al seu article:

¿Sigue siendo vigente una valoración jerárquica entre los diferentes estilos musicales que otorgue una mayor 'categoría' a unos frente a otros, ya sea ésta solamente musical, o, incluso, humanística? (...) ¿hay unos estilos musicales más dignos de ser enseñados que otros?¹

Donat el potencial educatiu de les TIC, i en concret de TikTok, i havent plantejat l'interès didàctic del treball amb gèneres musicals a l'Educació Primària, el present document versarà sobre això.

Mitjançant aquest treball de fi de grau es pretén donar resposta a la necessitat existent d'adaptar el procés d'ensenyament – aprenentatge als interessos i a les característiques de l'alumnat d'avui dia en l'assignatura d'Educació Musical. Les TIC, a banda de les múltiples opcions didàctiques a nivell general, en l'àrea de música constitueixen un recurs que, per les seves característiques visuals i dinàmiques, connecten perfectament amb els alumnes de l'etapa d'Educació Primària.

---

¹ <https://0-www-grao-com.llull.uib.es/es/producto/-por-que-se-obliga-a-los-jovenes-a-estudiar-la-vida-de-j-s-bach-y-no-la-de-mick-jagger>

2. Objectius

L'objectiu general del treball és dissenyar una proposta didàctica mitjançant l'ús de les TIC, especialment de TikTok, des de l'assignatura d'Educació Musical i dirigida a estudiants de 6è curs d'Educació Primària, per tal de treballar els gèneres musicals actuals.

Quant als objectius específics, es detallen a continuació:

- Analitzar la legislació educativa vigent exposant la presència de les TIC en l'àrea de l'Educació Musical.
- Analitzar el paper de les TIC en l'educació, posant èmfasi en les metodologies actives i recursos que es facin servir en l'ensenyament.
- Revisar bibliografia sobre educació musical, fonamentalment sobre els gèneres musicals actuals.
- Revisar propostes i experiències realitzades en aquest àmbit, oferint informació sobre els seus resultats.
- Dissenyar les activitats pertinents per treballar l'educació musical mitjançant les TIC, i especialment TikTok.

3. Marc teòric

3.1. Contextualització legislativa

Actualment la presència de les TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació) i la seva aplicació a diferents àmbits i assignatures es fa present des de la legislació educativa. Tant la Llei Orgànica d'Educació 2/2006, del 3 de maig (LOE) com la Llei Orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMQUE), especifiquen que:

Necesitamos propiciar las condiciones que permitan el oportuno cambio metodológico, de forma que el alumnado sea un elemento activo en el proceso de aprendizaje. Los alumnos y alumnas actuales han cambiado radicalmente en relación con los de hace una generación. La globalización y el impacto de las nuevas tecnologías hacen que sea distinta su manera de aprender, de comunicarse, de concentrar su atención o de abordar una tarea. (LOMQUE, p. 5)

D'aquesta manera la legislació al·ludeix a la necessitat d'incloure les TIC en l'àmbit educatiu, formant part de la metodologia a emprar i atorgant-li a l'alumnat un paper actiu, bandejant la

concepció i pràctica tradicionals que actualment continua utilitzant-se en moltes institucions educatives.

Tant la LOMQUE com la seva antecessora consideren l'ús i el desenvolupament de les TIC des de totes les etapes i nivells del sistema educatiu, és a dir, des de l'Educació Infantil fins a l'Educació Secundària Obligatòria.

Atenent a l'etapa que ens ocupa, l'Educació Primària, el Real Decret 126/2014, del 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària, sosté que les TIC constitueixen un dels elements transversals de l'etapa, i, per tant, s'han de treballar en totes les assignatures. S'exposa en l'Article 10. "Elementos transversales" que:

Sin perjuicio de su tratamiento específico en algunas de las asignaturas de cada etapa, la comprensión lectora, la expresión oral y escrita, la comunicación audiovisual, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, el emprendimiento y la educación cívica y constitucional se trabajarán en todas las asignaturas. (p. 9)

Així doncs, des del Real Decret s'especifica que, també en l'àrea d'Educació Musical, s'han de tractar les TIC. Tant és així, que als criteris d'avaluació d'aquesta assignatura en concret s'estableixen dos estàndards d'aprenentatge avaluable que en fan al·lusió:

3.1. Busca información bibliográfica, en medios de comunicación o en Internet información sobre instrumentos, compositores, intérpretes y eventos musicales.

3.2. Utiliza los medios audiovisuales y recursos informáticos para crear piezas musicales y para la sonorización de imágenes y representaciones dramáticas. (p. 48)

Analitzant la legislació educativa autonòmica, el Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears, també trobam referències a l'ús de les TIC. S'hi explica que aquestes ens brinden un ampli espectre de possibilitats, en el sentit que motiven i faciliten tant la recerca d'informació sobre manifestacions culturals com la creació de produccions artístiques dels mateixos alumnes (Decret 32, 2014).

Tal com s'ha evidenciat en aquest apartat, les tecnologies de la informació i la comunicació es contemplen des de la legislació educativa en totes les àrees i assignatures del sistema educatiu (i en tots els nivells), i, per tant, també es consideren des de l'etapa d'Educació Primària i des de l'assignatura d'Educació Musical.

3.2. El paper de les TIC en l'educació

En primer lloc, resulta pertinent apropar-nos a la delimitació conceptual de les TIC. Degut a la seva importància en tots els àmbits de la vida quotidiana actual, incloent-hi l'educatiu, són molts els autors que han intentat definir aquest concepte. Grande, Cañón i Cantón (2016) recopilen al seu article diverses definicions segons diferents autors.

Per a Cabrero (2001), citat per Grande et al. (2016), les TIC consisteixen en:

Tecnologías que están desarrolladas en torno a cuatro medios básicos: la informática, la microelectrónica, los multimedia y las telecomunicaciones. El desarrollo de cada uno de estos campos está interconectado a los demás, lo que permite conseguir nuevas realidades comunicativas, y potenciar las que pueden tener de forma aislada. (p. 221)

Per la seva part, Baelo i Cantón (2009), citat per Grande et al. (2016), exposen que les TIC faciliten els processos de comunicació i informació, contribuint per tant a l'extensió del coneixement.

Centrant el tema en l'àmbit educatiu, un dels aspectes més importants a recordar és que, com a mestres, hem de tenir sempre present l'alumnat en la implementació de les TIC. És imprescindible, per tant, conèixer les característiques, interessos i necessitats dels nostres alumnes.

En aquest sentit, el nostre paper com a docents és molt important. Com diu Hernández (2017), la constant evolució de les TIC suposa la transformació del mestre en un "agente capaz de generar las competencias necesarias para una sociedad con 'ansias' de conocimiento tecnológico" (p. 330). Així, l'ús que en fem de les TIC dependrà de les competències i capacitats de cada docent, i per això adquireix consideració la formació en aquest àmbit.

En un altre ordre de coses, com tot material o element amb potencial educatiu, la implementació de les TIC pot comportar tant avantatges com inconvenients a l'hora de dur a terme la tasca docent.

D'una banda, alguns dels avantatges que ofereixen les TIC són identificats per Fernández (2010), qui exposa que provoquen en els estudiants un augment de motivació, una millora en la comunicació, més interès i curiositat per la tasca a desenvolupar, un foment de la cooperació entre iguals, una alfabetització digital i audiovisual, entre altres beneficis.

D'altra banda, en aquest mateix article també s'expliquen alguns inconvenients que pot provocar un ús incorrecte de les TIC, com per exemple la pèrdua de temps (degut a la quantitat d'informació i el temps que suposa llegir-la per a poder seleccionar-la), la fiabilitat de la informació, aprenentatges incomplets i superficials (l'alumnat pot confondre el coneixement amb la simple acumulació de dades), la distracció, l'aïllament, etc. (Fernández, 2010).

És primordial, doncs, que el docent tengui en compte aquests beneficis i inconvenients o dit d'una altra forma, que conegui en profunditat les TIC, i apliqui la metodologia més adient per incorporar-les a l'aula.

3.2.1. Metodologies actives mitjançant les TIC

Les nombroses possibilitats que ofereixen les TIC permeten que es puguin aplicar a l'entorn educatiu de múltiples formes. D'aquesta manera, avui dia s'apliquen a l'educació mètodes innovadors possibles gràcies a les TIC, com són per exemple el model *flipped classroom* o la gamificació.

Teixes (2014) defineix la gamificació com l'ús d'elements i recursos lúdics o característics dels jocs (el sistema de recompenses, per exemple) en contextos no lúdics (en aquest cas, l'àmbit educatiu), per tal de fomentar i augmentar la motivació dels estudiants. Si bé és cert que aquesta metodologia no ha d'estar necessàriament lligada a les TIC, actualment quan es fa referència al terme "gamificar" gairebé sempre hi solen estar implicades les noves tecnologies.

Una altra metodologia activa és el model *flipped classroom*, també denominat "classe invertida" en català. És descrita per Torrecilla (2018) com una metodologia possible gràcies a les tecnologies de la informació i la comunicació i que s'adapta a les necessitats i interessos que realment tenen els estudiants. Consisteix a deixar per a casa les activitats que tradicionalment s'han realitzat dins l'escola (explicacions dels mestres) i fer en l'escola les activitats que tradicionalment s'han realitzat a casa (deures, exercicis).

Aquests procediments poden aplicar-se a qualsevol àrea i assignatura; de fet, actualment trobam nombroses investigacions i experiències educatives en aquest àmbit al nostre país, de les quals s'obtenen dades positives sobre l'ús d'aquests mètodes en educació.

A part de les dues metodologies descrites, les TIC es poden emprar en altres mètodes que no requereixin immancablement recursos electrònics o digitals, com són l'aprenentatge cooperatiu

o el treball per projectes, i de fet la seva inclusió en aquests mitjans aconsegueix encara una major motivació vers l'aprenentatge, com s'ha analitzat anteriorment.

En síntesi, la combinació de metodologies actives amb les TIC ofereix moltes opcions en l'àrea d'Educació Musical: les primeres permeten abandonar la concepció tradicional de l'aula i les segones, captar la motivació de l'alumnat de manera diferent, més encara tenint en compte la quantitat d'eines i aplicacions web que existeixen avui dia, com per exemple l'*app* seleccionada, TikTok.

3.2.1.1. TikTok

TikTok és una aplicació mòbil (sistema operatiu iOS i Android) que va sorgir el 2016 a Xina. Combina el vídeo amb el so, motiu pel qual pot ser un gran recurs didàctic, en especial per a l'Educació Musical.

Actualment TikTok és àmpliament coneguda entre els preadolescents i adolescents. Segons Bresnick (2019), és la més descarregada en dispositius iOS d'Apple entre els joves de 13 a 18 anys.

Algunes de les característiques més remarcables de TikTok són les següents (Bresnick, 2019; Xiao, 2019):

- Presenta una interfície fàcil d'emprar i atractiva.
- Dóna la possibilitat d'editar vídeos mitjançant controls de velocitat de càmera: càmera ràpida o lenta.
- Permet crear vídeos d'entre 3 – 60 segons de durada.
- Dóna l'opció d'afegir una varietat de música divertida i interessant.
- Permet inserir fotos.
- Es poden afegir efectes i filtres personalitzats.

Resumint, és una aplicació que interessa i respon a les necessitats i característiques dels al·lots, fet que facilita als docents captar la seva atenció i aconseguir que se sentin motivats i s'involucrin de manera activa en la tasca a desenvolupar.

En aquesta línia, Maqueda, Felipe i Caldevilla (2019) sostenen que:

Para los niños y jóvenes, usar TikTok es una mezcla de entretenimiento, querer ser conocidos y tener fans, realizar retos y poder comparar las creaciones propias con las de los demás, estar en

contacto con sus amigos/as y pertenecer y desenvolverse dentro de una cibercomunidad.
(diapositiva 5)

Altrament, cal remarcar que, com a docents, hem de conèixer bé els riscos de publicar vídeos i àudios amb la veu dels al·lots. Per tant, abans d'iniciar qualsevol projecte que impliqui l'ús d'aplicacions com TikTok convé, d'una banda conscienciar l'alumnat sobre aquests aspectes, així com de les possibilitats i usos didàctics que es poden fer d'aquesta aplicació, i d'altra saber prendre (els alumnes i especialment els mestres) les precaucions adequades per evitar qualsevol mena de situació no desitjada.

3.3. L'Educació Musical en l'Educació Primària

No és cap novetat afirmar que l'Educació Musical en el nivell d'Educació Primària és fonamental. Hi ha multitud d'autors i experts en la matèria que s'han dedicat a identificar els beneficis d'aquesta àrea en tots els aspectes de l'ésser humà, ja sigui en el pla físic, mental o espiritual, com comenta Velilla (2008), citat a Ballesteros i García (2010). Aquests estudis demostren que mitjançant la música és possible fomentar i afavorir diversos sentits i capacitats.

En aquesta línia, López (2013) sosté que la música té una capacitat formativa extraordinària, ja que ens impulsa a pensar i actuar de manera flexible, a sentir i a fer de manera creativa, promovent així, en paraules seves, una vertadera "cultura del cor".

De manera paral·lela, Conejo (2012) assenyala que la música possibilita el desenvolupament integral del nen, fomentant múltiples aspectes de la persona, que van des de la creació de la personalitat fins al desenvolupament social. Entre els beneficis més significatius podem destacar:

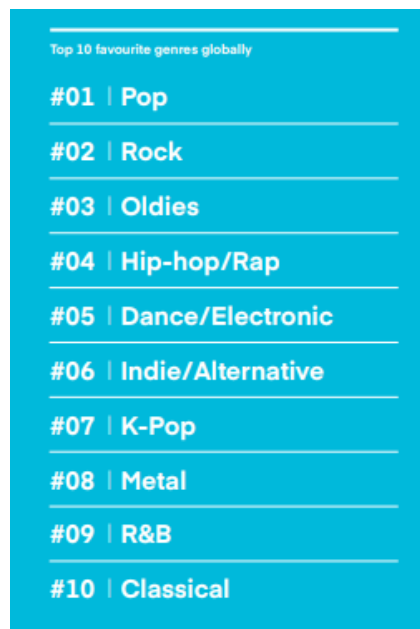
- El desenvolupament cognitiu. La música afavoreix i millora l'atenció, l'observació, la concentració, etc.
- El desenvolupament de l'àmbit socioafectiu. Diversos tipus de jocs i activitats musicals donen peu a interactuar amb altres companys i establir així relacions.
- El desenvolupament psicomotor. L'expressió de la música en la majoria d'ocasions es fa possible mitjançant el cos, de manera que es treballa la coordinació corporal, la psicomotricitat fina i gruixada, etc.
- El creixement personal. Amb la música es poden treballar tècniques de control personal, de resolució de problemes, de gestió d'emocions i sentiments, etc.

A més, tal com afirmen Jauset i Abad (2012), amb la música es poden treballar també certs valors com la paciència i la constància. Paciència, per exemple quan esperam el torn per tocar un instrument, i constància, quan per poder tocar una cançó de manera adequada es requereixen moltes hores d'assaig i pràctica amb l'instrument musical.

Torna a repetir-se aquí la importància de la figura del mestre, en el sentit que és qui ha de conèixer els beneficis pedagògics de la música i fer d'ella un recurs efectiu de la formació integral de l'alumne, i també qui ha d'inculcar, a través d'aquesta, els valors esmentats. Així doncs, es torna a demostrar que la clau està en la nostra didàctica.

3.3.1. Gèneres musicals actuals

La International Federation of the Phonographic Industry (IFPI) va publicar l'any passat el seu estudi anual sobre els gèneres musicals més populars a escala global, realitzat a 34.000 persones de 21 territoris diferents (incloent-hi Espanya) i d'edats compreses entre els 16 i els 64 anys (IFPI, 2019). Així, l'estudi va posicionar els deu més escoltats en el següent ordre:

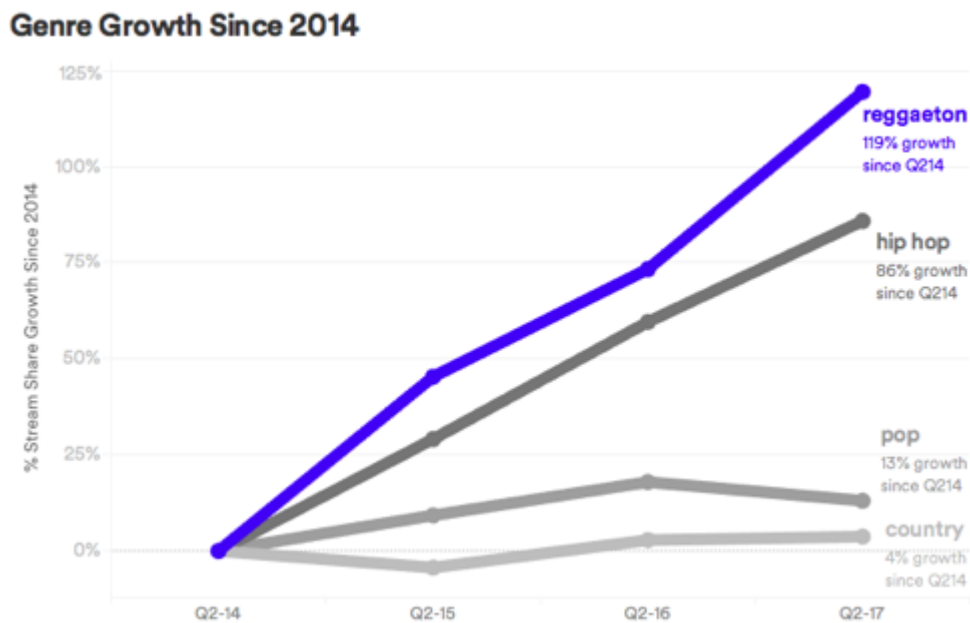
Imatge 1. Rànquing de gèneres musicals més escoltats globalment

Font: Captura de pantalla extreta de Music Listening 2019

En la proposta didàctica que es desenvoluparà més endavant s'ha decidit treballar els quatre gèneres musicals més populars. No obstant això, sent els destinataris d'aquesta al·lots d'11 i 12 anys, s'ha decidit substituir el gènere *oldies* o cançons antigues (clàssics, per a alguns), etiqueta

per a aquelles “canciones antiguas de otras décadas y que generan en el oyente una emoción pretérita basada en la nostalgia y en recuerdos que evocan otros tiempos y pasajes de su vida” (Arense, 2013, p. 12), música en general més dirigida als adults, pel *reggaeton*.

El motiu d’incloure el *reggaeton* és la vigència i la gran acceptació que té actualment entre els preadolescents i adolescents. I és que, com sosté Van Buskirk (2017), el *reggaeton* ha passat de ser escoltat en 2014 per 10 milions d’usuaris de Spotify a ser escoltat per 140 milions d’usuaris en 2017, és a dir, ha tengut un creixement del 119%, tal com es mostra a la gràfica següent:

Gràfic 1. Creixement del gènere des de 2014

Font: Hypebot

Tenint en compte aquests factors, s’exposaran els fonaments bàsics d’aquests quatre gèneres (pop, rock, *hip hop* o rap i *reggaeton*), ja que es consideren actuals i són els que orientaran la proposta didàctica que es desenvoluparà en següents apartats.

Per dur a terme una classificació en gèneres musicals s’atén a determinats aspectes per tal d’establir diferents categories. Shuker (2005), citat a Flores (2007), defineix tres paràmetres sobre la música a tenir en compte per dur a terme aquesta classificació:

- L’estil de la música, és a dir, els trets estilístics: els instruments emprats, el so, la interpretació, etc.
- La imatge del grup o músic: l’escenografia, les actuacions, el vestuari del grup, etc.

- c) La relació existent entre el grup i el públic: l'afinitat amb el públic, la proximitat, l'entrega, etc.

S'exposen a continuació els fonaments i característiques dels gèneres triats.

3.3.1.1. El pop

La paraula “pop” es correspon amb l'abreviatura de “popular”. A partir dels anys 50 es va començar a emprar aquest terme per referir-se al gènere musical que interessava el públic adolescent. Donada la seva denominació tan genèrica, avui dia existeix certa confusió a l'hora d'identificar les cançons que encaixen dins d'aquest estil.

Tant és així, que actualment molts d'autors i experts en la matèria intenten fer una delimitació conceptual per definir quines cançons es poden considerar dins del gènere pop. En aquest sentit, Flores (2007) explica que existeixen tres tendències:

- Incloent. Dins d'aquest terme s'inclou qualsevol tipus de música actual: rock, rap, reggae, etc.
- Estilística. El terme abasta qualsevol classe de música de caràcter més comercial.
- Excloent. Aquesta concepció del pop duu a considerar aquest gènere de manera residual, és a dir, totes aquelles cançons que no encaixen en qualsevol altre gènere, són considerades com a música pop.

Generalment, a Espanya la tendència amb més seguidors, és a dir, a la que més se sol referir quan s'utilitza el terme “pop”, és la segona, l'estilística.

Segons Shuker (2005), citat a Flores (2007), les característiques del pop són les següents: “accesibilidad, familiaridad, brevedad de las canciones, sencillez, relación con los medios de comunicación, evocación del pasado y temas románticos” (p. 60).

3.3.1.2. El reggaeton

Aquest gènere musical sorgeix a Amèrica Llatina, concretament a Panamà i Puerto Rico. Actualment és un estil molt popular entre els preadolescents i adolescents (i gairebé tot el món) i està influenciat per altres gèneres com el reggae, el rap o la salsa (Flores, 2007).

Atenent-nos als paràmetres descrits anteriorment, les característiques del *reggaeton* són les següents (Flores, 2007):

- a) Estil de la música. Es caracteritza per l'ús de ritmes repetitius i la veu distorsionada. Generalment es combinen un DJ reproduint ritmes i un cantant.
- b) Imatge del grup o músic. Aquest ítem és molt important en el *reggaeton*, ja que existeixen danses i moviments molt associats a aquest gènere, que, generalment, fan referència a pràctiques sexuals. De fet, és molt comú que la lletra d'aquest tipus de cançons facin al·lusió al sexe i tinguin nombroses connotacions masculistes².
- c) Relació entre el grup i el públic. El públic se sol identificar amb els grups i cantants de *reggaeton*. Els músics d'aquest gènere són considerats pels adolescents com a autèntics referents, i intenten imitar el seu estil de vida i manera de vestir i actuar.

3.3.1.3. El rock

La paraula “rock” és una reducció del terme *rock and roll*, que va començar a emprar-se durant la dècada dels 60 per designar tots els nous estils de música popular que varen anar sorgint posteriorment. En aquells dies, música pop i música rock tenien fronteres molt desdibuixades i sovint es confonien, però a mesura que el rock va anar evolucionant – i en conseqüència sorgiren d'ell diversos subgèneres– els límits entre un estil i l'altre quedaren ben definits (Flores, 2007).

Segons Middleton (2007), citat a Flores (2007), el rock no se sol considerar tan comercial com el pop i tendeix a “estar más amplificado, a ser más duro y a estar más cerca de la improvisación” (p. 61). A aquesta música també se la considera, generalment, més complexa i elaborada i més independent dels mitjans de comunicació, tot i que això a dia d'avui és molt relatiu.

A conseqüència d'aquesta diversificació de gèneres que la música rock ha patit i el pop no, resulta difícil esmentar-ne uns trets característics globals. Sí que podem comentar, per exemple,

---

² A nivell general però especialment en el cas del *reggaeton*, tenint en compte les seves característiques, en la proposta didàctica es prendran certes precaucions per intentar treballar amb cançons que siguin representatives d'aquest gènere (i dels altres tres seleccionats), però que alhora no promoguin en cap cas valors sexistes ni continguts inadequats per als alumnes.

els instruments més emblemàtics, com són la guitarra elèctrica, el baix, la bateria, la singular veu dels cantants... i posteriorment, gràcies als avenços tecnològics, el sintetitzador.

3.3.1.4. El rap

El moviment *hip hop* sorgeix als Estats Units durant la dècada dels 70, entre els joves del conegut barri del Bronx. Es considera una subcultura que engloba diferents formes d'expressió: els *graffiti*, com a forma d'expressió a través de pintures murals, el *breakdance*, com a estil de ball, el *turntablism* o la creació de música manipulant diversos discs de vinil alhora, i el rap, com a forma d'expressió oral (Rodríguez i Iglesias, 2014).

Amb el pas del temps, totes aquestes manifestacions artístiques es popularitzaren, extrapolant-se així a altres països i contextos, i comptant cada vegada amb més seguidors (Flores, 2007). Avui dia, rap i *hip hop* s'utilitzen com a paraules sinònimes.

Tenint en compte els paràmetres establerts, les característiques del rap són les següents (Flores, 2007):

- a) Estil de la música. En el rap, els vocalistes no canten sinó que parlen compassats sobre una base rítmica. A vegades també es fan servir acompanyaments vocals i percussions.
- b) Imatge del grup o músic. Com s'ha dit abans, aquest gènere engloba aspectes com la moda, el ball, el *graffiti*... entre altres elements.
- c) Relació entre el grup i el públic. Normalment, el públic se sent molt identificat amb les lletres de les cançons, que quasi sempre tracten temes socials, generant així un estret vincle entre el grup i el públic.

3.4. Experiències i propostes realitzades en aquest àmbit

Donada la multitud de possibilitats ja descrites que aporta l'ús de les TIC en l'educació, al llarg dels anys s'han anat desenvolupant en moltes institucions educatives nombrosos projectes i propostes que tenen en consideració aquesta implementació en àrees com l'Educació Musical.

Un exemple és la creació de blogs, com el projecte d'innovació inclusiva dut a terme per Azorín (2013) a una escola de Múrcia, mitjançant el disseny i creació d'un blog que actuà com a plataforma inclusiva per a tot l'alumnat. Totes les activitats realitzades s'anaven publicant al blog, anomenat "Música entre las cuerdas", de manera que els al·lots podien consultar les

tasques i ampliar informació. Els resultats del projecte foren positius, ja que l'alumnat va mostrar més motivació i interès per l'àmbit de la música.

Carrión (2018) descriu una experiència semblant, aquesta vegada per a l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria (ESO), que relaciona l'ensenyament de la llengua anglesa amb la música i l'aplicació de les TIC. Es va crear un blog de música en anglès titulat "My Musical Corner", en el qual es desenvoluparen continguts com les veus humanes, les famílies d'instruments musicals, la música i el cinema, la música barroca, etc., i que tenia per objectiu "utilizar recursos didácticos, multimedia y aplicación de las TIC sobre música para mejorar el proceso de enseñanza – aprendizaje bilingüe, estimular la participación activa y para aprender a aprender" (Carrión, 2018, p. 4).

Anant una passa més enllà, a una escola de Xile es va dur a terme el 2013 una experiència en aquest terreny, concretament amb estudiants de sisè de Primària. La idea era elaborar un projecte sobre el procés necessari per a produir música, desenvolupant totes les fases, des de la fabricació d'instruments amb materials reciclats, fins a la creació i gravació d'un videoclip (Mardones, 2014).

La inclusió de les TIC en aquesta proposta es va dur a terme en diverses activitats, per exemple, en la gravació d'una base musical mitjançant el programa Logic Pro X, que permet afegir instruments de percussió, vents, veus... Les TIC també s'inclogueren en l'elaboració del videoclip, on els estudiants havien de gravar-se, afegir-ne música, editar el vídeo, entre altres activitats (Mardones, 2014).

Centrant el tema en la implementació de TICs més anàlogues a l'*app* seleccionada, també trobam nombroses propostes relatives a l'ús de xarxes socials (Facebook, Twitter, WhatsApp...) en l'aula de música. Un bon exemple és el que descriu Palazón (2014), també plantejat per a l'etapa d'ESO. La iniciativa era que els alumnes poguessin interpretar cinc adaptacions instrumentals de música pop/rock del moment i després gravassin el resultat en un estudi professional i compartissin els resultats a través de YouTube.

Els joves disposaven d'arxius d'àudio de qualitat de la peça en qüestió i de videotutorials del professor, també penjats en l'esmentada xarxa social, com a referents per a preparar la cançó (Palazón, 2014). Així, YouTube s'emprava per allotjar tant l'explicació del mestre com el resultat final dels alumnes.

Quant a experiències sobre la implementació de TikTok, si bé és cert que s'han dut a terme iniciatives en alguns centres i per part d'alguns mestres, de moment, no s'ha deixat constància de si els resultats han estat positius. Tanmateix, sí que podem descriure breument les seves experiències.

D'una banda, trobam docents que, basant-se en la metodologia *flipped classroom*, fan servir TikTok per explicar breus lliçons als seus alumnes. Amb relació a aquest tema, Verdejo (2020) comenta que:

TikTok creó la iniciativa TikTok for Good, espacio en el que destaca hashtags buenos para la sociedad, entre los que está #EduTok, etiqueta que acompaña a estos videos y que justo está dirigida al aprendizaje y enseñanza a través de esta red social que tanto estamos escuchando últimamente³

Així, sota aquests hashtags trobam canals com el de Carlos Maxi Bárcena, professor de matemàtiques (@aprende.mates), el canal educatiu en llengua espanyola amb més seguidors (Verdejo, 2020), i en el qual explica sistemes d'equacions, tipus de fraccions, exercicis de potències, etc. Altres dos exemples són el canal d'Andrés Carrión, professor de geografia (@andrestgeo) o el de Juan Jesús Plequezuelos, professor d'història (@elprofesorinquieta).

Més enllà d'emprar TikTok com a plataforma de transmissió de coneixement, seguint el model unidireccional mestre – alumne, el vertaderament interessant és posar el focus en els al·lots i deixar que siguin ells els qui experimentin amb l'*app*. Un exemple és el projecte de Víctor G. Muñiz, professor d'història de l'art del centre educatiu La Merced y San Francisco Javier de Burgos, que va proposar als seus alumnes que explicassin continguts de la matèria mitjançant TikTok. Ell mateix opina que l'aplicació “une fácilmente los contenidos de la materia con las competencias digital, ‘aprender a aprender’, conciencia y expresiones culturales y (...) sentido de la iniciativa” (Muñiz, 2020⁴)

Similarment, els alumnes del CEIP Tierno Galván (Manzanares, Ciudad Real) i del CEIP El Oasis (Llanos del Caudillo, Ciudad Real), també varen donar ales a la seva imaginació i creativitat i elaboraren una sèrie de TikTok's, en grups i individualment, que es varen recollir i publicar en un sol vídeo a YouTube (Mancha Music, 2019).

---

³<https://www.whatsnews.com/2020/02/27/clases-de-matematica-en-menos-de-1-minuto-el-potencial-educativo-de-tiktok/>

⁴<https://cuadernosdeherodoto.com/2020/01/20/podemos-hacer-algo-con-tiktok-un-pequeno-ejemplo-para-historia-del-arte/>

Com a darrer exemple, podem anomenar l'experiència de Fernando P. Pantoja, professor en l'Institut Tecnològic d'Estudis Superiors de Monterrey de Mèxic, dissenyada per a nivell de Batxillerat però extrapolable a l'etapa d'Educació Primària. En aquesta, proposaren als alumnes crear, en equips de tres persones, un TikTok en el qual expressassin els sentiments que els podien provocar diverses situacions: la incertesa de no saber quina carrera triar dels alumnes en darrer curs, la por a l'adaptació dels alumnes de primer any... Després, varen exposar les seves creacions a tot el grup classe i compartiren les seves impressions i reflexions (Pantoja, 2020).

4. Metodologia del treball

Com s'ha explicat anteriorment en l'apartat d'objectius, en aquest treball es planteja una proposta didàctica per treballar els quatre gèneres musicals més populars a través de les TIC, fonamentalment de TikTok.

Aquesta idea neix de la lectura i anàlisi del currículum d'Educació Primària i la posterior conclusió que no s'hi expressa, almenys no de manera explícita, la música popular que escolten els al·lots al seu dia a dia. I en conseqüència, generalment, aquesta no es pren com a punt de partida en les aules de música.

A partir d'aquí, podríem dividir el procés d'elaboració del present document en dues parts: una de recerca i una d'elaboració de la proposta.

En la primera fase s'ha cercat bibliografia relacionada amb diferents aspectes rellevants: el context legislatiu per tenir-ho de referència a l'hora de confeccionar la proposta didàctica, la importància de les TIC en l'educació i com es poden combinar amb metodologies actives, informació tècnica sobre TikTok, la importància de l'Educació Musical en l'etapa d'Educació Primària, informació sobre els quatre gèneres musicals seleccionats i una petita recopilació d'experiències similars realitzades en aquest àmbit.

En la segona fase, tenint en consideració tota la informació recollida, s'ha elaborat una proposta didàctica que treballi els quatre gèneres musicals més populars i propers als infants a través de TikTok, apropant, així, l'Educació Musical als interessos de l'alumnat d'avui dia.

5. Disseny de la proposta didàctica

5.1. Introducció

La present proposta didàctica pretén treballar els quatre gèneres musicals més populars actualment (pop, rock, rap i *reggaeton*) mitjançant l'ús de les TIC, especialment de l'aplicació TikTok.

Se segueixen com a referència el Real Decret 126/2014, del 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària i el Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears, donat que la proposta està plantejada per ser aplicada a un CEIP de les Illes Balears, concretament al nivell de 6è de Primària i a una classe estàndard d'uns 24 alumnes. No obstant això, és adaptable a qualsevol altre context, sempre que es reuneixin les següents condicions:

- En la proposta se segueix la metodologia *flipped classroom*, anteriorment analitzada, de manera que és indispensable que els alumnes tinguin a casa un dispositiu amb connexió a Internet (ordinador, tauleta, mòbil, etc.) per poder realitzar les activitats i seguir el ritme de les sessions.
- El centre en qüestió ha de disposar tant de portàtils com de tauletes per als alumnes, com a mínim una quantitat que permeti tenir un portàtil i una tauleta per a cada grup de treball.
- Tot i que no és un requisit indispensable, és convenient que el centre estigui familiaritzat i faci servir les eines de Google, ja que en aquesta proposta les comunicacions entre el mestre, les explicacions de les activitats que es realitzaran a casa i l'espai de lliurament de les tasques està vertebrat amb Google Classroom, concretament, en una carpeta compartida amb tots els alumnes de la classe⁵. Normalment, els centres que disposen de portàtils solen emprar a escala general aquestes eines, tant el professorat com l'alumnat, de manera que no hauria de suposar cap inconvenient. En qualsevol cas, si el centre no utilitza les eines de Google, el mestre de música pot decidir emprar-les a la seva aula o en aquesta proposta; únicament caldrà tenir en compte dedicar un poc més de temps a

---

⁵https://drive.google.com/open?id=1q9LJL_rA9wWk6URtYbHDKXW87lk454-x. Es recomana realitzar la lectura de la proposta didàctica tenint obert aquest enllaç, per tal de poder consultar en qualsevol moment els documents a què es fan referència en cada sessió. Igualment, els enllaços de tots els materials s'aniran adjuntant com a peus de pàgina sempre que se citin, per facilitar així la lectura del document.

què els alumnes es familiaritzin amb aquestes eines (crear documents, compartir-los amb els companys, etc.).

La idea general de la proposta és que en cada sessió els alumnes investiguin, en grups de quatre persones, sobre cada gènere musical, a través de recerques a Internet i a TikTok. A casa, de manera individual, visualitzaran vídeos complementaris i ampliaran informació. Una vegada treballats tots els gèneres, cada grup triarà un estil musical i realitzarà un videoclip amb l'*app* TikTok que sigui representatiu d'aquest, o dit amb altres paraules, que permeti apreciar clarament les seves característiques: ritme de les cançons, instruments més emprats, estètica del grup, etc. Amb tots els videoclips s'elaborarà un únic vídeo (complementat amb imatges de "núvols de paraules", que també es realitzaran durant les sessions) que es penjarà al blog de la classe o de l'escola.

5.2. Objectius

Els **objectius generals** de les activitats prenen com a referència el Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears. La present proposta didàctica contribueix a desenvolupar els següents objectius de l'esmentat decret:

2. Desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat en l'estudi, així com actituds de confiança en si mateixos, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge i esperit de superació i emprenedor.

9. Iniciar-se en la utilització, per a l'aprenentatge, de les tecnologies de la informació i la comunicació i desenvolupar un esperit crític davant els missatges que reben i elaboren. Valorar la necessitat de fer un ús segur i responsable de les tecnologies digitals, tenint cura de gestionar la pròpia identitat digital i respectant la dels altres.

10. Utilitzar diferents representacions i expressions artístiques i iniciar-se en la construcció de propostes visuals i audiovisuals.

11. Valorar la tasca ben feta com a condició necessària per a l'aprofitament eficaç dels aprenentatges. (Decret 32, 2014, p. 32923)

Quant als **objectius específics** de l'àrea d'Educació Artística, establerts al mateix decret, la proposta contribueix de manera directa a l'assoliment dels següents:

3. Aprofitar la multiculturalitat social que ens envolta per enriquir i ampliar el nostre bagatge artístic.

4. Indagar i experimentar les possibilitats del so, la imatge i el moviment com a elements de representació i comunicació, i utilitzar-les per expressar amb autonomia vivències, idees i sentiments.

7. Conèixer i apreciar críticament algunes de les possibilitats dels mitjans audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació en les quals intervenen la imatge i el so, i utilitzar-los com a recursos per observar, cercar informació i elaborar produccions pròpies.

9. Planificar i fer produccions artístiques, individualment o cooperativa, assumint diferents rols i col·laborant en la resolució dels problemes que vagin sorgint per aconseguir un producte final satisfactori. (Decret 32, 2014, p. 33036)

Finalment, els **objectius didàctics** que es plantegen en la proposta didàctica són:

- Conèixer, identificar i diferenciar diferents gèneres musicals: el pop, el rock, el rap i el *reggaeton*.
- Conèixer el funcionament de l'aplicació TikTok i fer-ne un bon ús.
- Treballar en equip de forma cooperativa.
- Realitzar un videoclip de manera creativa amb l'aplicació TikTok.
- Valorar i respectar els videoclips dels altres.

5.3. Continguts

Pel que fa als continguts de les activitats que es presentaran més endavant, també es basen en la legislació vigent (Decret 32/2014 de 18 de juliol) i s'exposen a continuació, adaptats a la proposta didàctica:

- Valoració de les TIC com a recurs amb multitud de possibilitats.
- Utilització adequada de l'aplicació TikTok.
- Utilització adequada de l'ordinador i la tauleta.
- Els gèneres musicals: pop, rock, rap i *reggaeton*.
- Classificació de videoclips en funció del gènere musical.
- Coneixement dels aspectes i elements necessaris per a la creació d'un videoclip.
- Valoració del treball en equip de manera cooperativa.
- Respecte per les creacions pròpies i dels altres.

5.4. Competències

El Decret 32/2014 de 18 de juliol defineix les competències com la capacitat “per aplicar de manera integrada els continguts propis de l’etapa” (p. 32924) i així poder resoldre eficaçment problemes de la vida quotidiana.

A través d’aquesta proposta didàctica es desenvolupen implícitament les següents competències:

- Competència en comunicació lingüística, mitjançant els intercanvis comunicatius entre els alumnes i el mestre durant les sessions, en les justificacions dels videoclips i explicacions que han de fer els infants, etc.
- Competència digital, a través de l’ús de l’ordinador, tauletes, TikTok, Google Drive, Google Classroom, etc.
- Aprendre a aprendre. Són els alumnes els qui investiguen sobre els gèneres musicals a través de les TIC i els que experimenten directament amb les aplicacions i van aprenent per prova i error.
- Competències socials i cíviques, amb la flexibilitat de les activitats quant als diferents tipus d’agrupaments, la feina en equip, etc.
- Sentit d’iniciativa i esperit emprenedor. La tasca final de la proposta didàctica, l’elaboració d’un videoclip, té poques limitacions i pautes a seguir. Per tant, els alumnes han de prendre moltes decisions respecte al seu treball, han de seleccionar certs recursos, han de ser creatius, han de triar què volen fer i què no, i com ho volen fer, etc.
- Consciència i expressions culturals, ja que es treballaran diferents tipus de gèneres musicals, procedents en el seu origen de diverses cultures.

5.5. Temporalització

La proposta es compon de vuit sessions i cinc tasques plantejades per fer a casa, seguint la metodologia *flipped classroom*. Les activitats estan programades per dur-se a terme de forma seguida durant dos mesos, tot i que les sessions es poden espaiar i intercalar amb altres unitats didàctiques de la matèria, allargant-la fins a tot un trimestre escolar.

Tenint en compte que a un centre estàndard de les Illes Balears es destinen 60 minuts setmanals a l’Educació Musical i que aquest se sol repartir en una sola sessió setmanal, la temporalització de la proposta quedaria confeccionada de la següent manera:

	Sessions a classe	Tasca de casa
1a setmana	Sessió 0. Introducció	Tasca 1. El rock
2a setmana	Sessió 1. El rock	Tasca 2. El pop
3a setmana	Sessió 2. El pop	Tasca 3. El rap
4a setmana	Sessió 3. El rap	Tasca 4. El <i>reggaeton</i>
5a setmana	Sessió 4. El <i>reggaeton</i>	
6a setmana	Sessió 5. Creació del videoclip	
7a setmana	Sessió 6. Creació del videoclip	Tasca 5. Qüestionari final
8a setmana	Sessió 7. Posada en comú	

Taula 1. Temporalització de les activitats

Font: Elaboració pròpia

5.6. Activitats

Sessió 0. Introducció
<p>Aquesta sessió s'utilitzarà per introduir el tema, explicar als alumnes l'objectiu de les activitats que es realitzaran al llarg de la unitat didàctica i com funcionarà la metodologia que seguirem (<i>flipped classroom</i>).</p> <p>Es crearan els grups de treball (de quatre persones) i es dedicarà un temps perquè els alumnes es familiaritzin amb els recursos que s'empraran: Google Drive i TikTok (cada grup disposarà d'un portàtil i d'una tauleta amb l'aplicació descarregada). El mestre anirà projectant a la PDI com accedir a la carpeta de Google Classroom i mostrant els documents que s'utilitzaran, mentre cada grup de treball accedeix igualment a dita carpeta.</p> <p>Quant a l'utilització de TikTok, convé deixar clara la importància de fer-ne un ús responsable des del primer moment, perquè els alumnes entenguin de quina manera s'utilitzarà durant les sessions.</p> <p>D'altra banda, en aquesta sessió també comentarem els quatre gèneres musicals que s'estudiaran i es comprovarà quins coneixements previs tenen sobre el tema (podem fer una pluja d'idees a la pissarra, fer-li una foto al final de la classe i penjar-la a la carpeta de Google Classroom, incloent-la així en el procés d'ensenyament – aprenentatge).</p>
Materials

- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).
- Portàtils (un per grup de treball).
- Carpeta compartida a Google Classroom⁶
- PDI o projector

Tasca 1. El rock

Aplicant la metodologia *flipped classroom*, els alumnes visualitzaran a casa dos vídeos de YouTube que recopilen fragments de les cançons de rock més famoses. D'aquest material, hauran de respondre dues qüestions, explicades a un document de Google Drive compartit a la carpeta de classe de Google Classroom. En la primera qüestió els alumnes hauran d'escriure el nom dels instruments que més apareixen als vídeos i en la segona qüestió, hauran de triar una cançó, també dels vídeos, que els hagi agradat i investigar sobre el grup que la interpreta. Els alumnes lliuraran les respostes en un document, que hauran d'adjuntar a un espai de tasca habilitat a Google Classroom.

Al document explicatiu també s'inclou una tasca optativa, que consisteix a visualitzar la pel·lícula *School of Rock* (2003), dirigida per Richard Linklater i protagonitzada per Jack Black.

Materials

- Document *TASCA 1*⁷
- Vídeo 1 (enllaçat al document *TASCA 1*)⁸
- Vídeo 2 (enllaçat al document *TASCA 1*)⁹
- Tràiler de la pel·lícula *School of Rock* (enllaçat al document *TASCA 1*)¹⁰
- Ordinador, tauleta o qualsevol altre dispositiu amb connexió a Internet de què l'alumne disposi.

Sessió 1. El rock

En aquesta sessió es comentaran algunes respostes dels alumnes de la tasca que han fet a casa i es deixarà temps per si algú vol posar una cançó que li hagi agradat, fer un comentari del

⁶ https://drive.google.com/open?id=1q9LJL_rA9wWk6URtYbHDKXW87lk454-x

⁷ <https://drive.google.com/file/d/1XO8Xqi05QPJPz-eV9Z17bTPfLjdc4New/view>

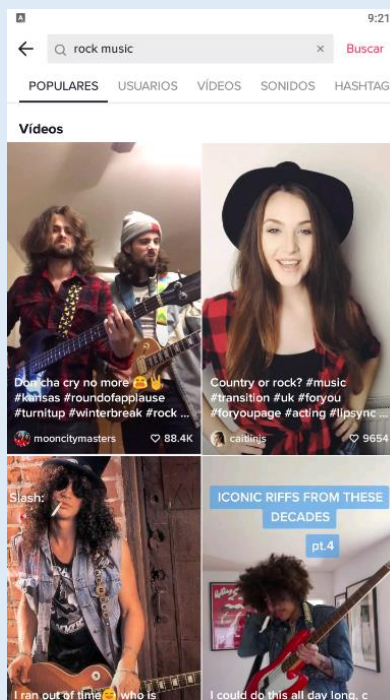
⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=h8hkqeB6xrQ>

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=5IQyyXvznyQ>

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=liCutxhzGTU>

grup que ha investigat, etc. En aquest moment també es poden compartir impressions dels alumnes que hagin vist la pel·lícula *School of Rock*.

Seguidament, dividim la classe en els grups de treball creats a la sessió anterior. Cada grup disposarà d'un portàtil i d'una tauleta, amb els quals haurà de cercar informació sobre música rock. L'idoni és que dos alumnes facin servir el portàtil i els altres dos la tauleta, i que aquests dos rols es vagin canviant en cada sessió. Els primers cercaran a Internet característiques de la música rock, que els serviran per a emplenar la llista de paraules del document compartit a la carpeta de Google Classroom. Els segons cercaran 3 vídeos de rock a TikTok mitjançant l'apartat "tendències", des d'on poden trobar vídeos d'altres persones emprant diferents estratègies de recerca (cerca per usuaris, per *hashtag*, per so, etc.). Evidentment, aquesta divisió de tasques no significa que els quatre alumnes no es puguin ajudar entre si.

Imatge 2. Recerca de música rock a TikTok

Font: Captura de pantalla de l'aplicació

Al final de la classe es visualitzaran a la PDI o projector els vídeos trobats. Cada grup (a través d'un portaveu que canviarà en cada sessió) haurà de justificar la seva decisió i explicar per què es tracta d'una cançó de rock. L'objectiu és que els alumnes puguin veure més exemples que els permetin apreciar diferents aspectes del gènere: vestuari, actitud dels músics, estil de les cançons, instruments característics, etc.

Materials

- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).

- Portàtils (un per grup de treball).
- Document *DOCUMENT DE CLASSE*¹¹
- PDI o projector

Tasca 2. El pop

Al final de la primera sessió el mestre explicarà la feina a realitzar a casa i en quin document poden trobar la informació.

En aquesta segona tasca, els alumnes visualitzaran un vídeo que explica de manera breu l'evolució del pop i, com a la tasca 1, hauran de respondre les qüestions explicades al document de la carpeta compartida: en quina dècada guanya popularitat el gènere, a què dos artistes se'ls consideren el rei i la princesa del Pop, per a què serveix un sintetitzador i que triïn les tres cançons que més els hi hagin agradat. Les respostes es lliuraran en un document, que hauran d'adjuntar a un espai de tasca habilitat a Google Classroom.

Com a feina optativa, els alumnes poden veure un vídeo del youtuber Jaime Altozano, en el qual s'aprofundeix en com han anat evolucionant les modes musicals a Espanya.

Materials

- Document *TASCA 2*¹²
- Vídeo 3 (enllaçat al document *TASCA 2*)¹³
- Web de consulta (enllaçada al document *TASCA 2*)¹⁴
- Vídeo de consulta (enllaçat al document *TASCA 2*)¹⁵
- Vídeo optatiu 1 (enllaçat al document *TASCA 2*)¹⁶
- Ordinador, tauleta o qualsevol altre dispositiu amb connexió a Internet de què l'alumne disposi.

Sessió 2. El pop

Es procedirà de la mateixa manera que a la primera sessió. Primer es comentaran les respostes dels alumnes, impressions sobre el vídeo opcional, etc. En aquests moments també podem

¹¹ <https://drive.google.com/open?id=1DTepD2Ou3as2kDBI55rrkOHBoSN-pydfLv-GUxUqzhg>

¹² https://drive.google.com/open?id=1CT0PyttUpbp3-q_pb035wuqglShD0Sdi

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=k8CGLo6EQao>

¹⁴ <http://www.digits.cat/colaboracions/sintetitzador>

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=OL3sESZgMaw>

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=5MbcqxZvMgE>

aprofitar i reproduir petits fragments del vídeo, per tal de refrescar la memòria als alumnes i motivar-los a què participin.

A continuació, amb els mateixos grups de treball, es realitzarà la recerca d'informació, però aquesta vegada la parella que havia emprat la tauleta a l'anterior sessió emprarà el portàtil, i viceversa, de manera que tots els membres de cada grup puguin experimentar amb l'*app*.

Després es projectaran els vídeos cercats a la PDI o projector i, novament, un representant de cada grup justificarà per què pertany al gènere pop.

Per acabar, el docent crearà els dos núvols de paraules a partir de les llistes del document compartit i a través d'una pàgina web (consulteu apartat de materials). Aquesta permet crear els núvols de manera quasi instantània (copiar i aferrar la llista de paraules) i modificar multitud de paràmetres per tal de personalitzar-lo al nostre gust: forma del núvol, color del fons, de les paraules, etc. Els alumnes aniran triant els paràmetres que més els agradin.

Imatge 3. Exemple realitzat amb la pàgina web

Font: Elaboració pròpia

Materials

- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).
- Portàtils (un per grup de treball).
- Document *DOCUMENT DE CLASSE*¹⁷
- PDI o projector.
- Pàgina web per crear núvols de paraules¹⁸

¹⁷ <https://drive.google.com/open?id=1DTepD2Ou3as2kDBI55rrkOHBoSN-pydfLv-GUxUqzhg>

¹⁸ <https://www.nubedepalabras.es/>

Tasca 3. El rap

Els alumnes visualitzaran dos vídeos, un que explica els inicis de la cultura *hip hop* i l'altre sobre l'evolució dels balls característics d'aquest estil. Del primer vídeo hauran de respondre a una pregunta, explicada al document compartit, i lliuraran la resposta de la mateixa manera que la feina anterior.

També s'inclou al document una tasca optativa, en la qual els alumnes hauran d'intentar imitar els moviments de ball més icònics del *hip hop* que apareixen a un vídeo còmic, protagonitzat pel presentador Jimmy Fallon i per Will Smith.

Materials

- Document *TASCA 3*¹⁹
- Vídeo 4 (enllaçat al document *TASCA 3*)²⁰
- Vídeo 5 (enllaçat al document *TASCA 3*)²¹
- Vídeo optatiu 2 (enllaçat al document *TASCA 3*)²²
- Ordinador, tauleta o qualsevol altre dispositiu amb connexió a Internet de què l'alumne disposi.

Sessió 3. El rap

Es procedirà de la mateixa manera que a la primera sessió. Primer es comentaran les respostes dels alumnes i després es passarà a la fase de recerca. Com a la sessió anterior, es tindrà en compte l'alternança de rols de l'alumnat en la fase de recerca i en la de justificació dels vídeos.

Per tancar la sessió, i donada la importància de la dansa en aquest gènere, es posarà un vídeo sobre els passos de ball més icònics del gènere (el mateix que el de la tasca optativa anterior) i els alumnes hauran d'imitar els moviments.

Materials

- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).
- Portàtils (un per grup de treball).
- Document *DOCUMENT DE CLASSE*²³

¹⁹ https://drive.google.com/open?id=1r0-4YUZTJnbAmPZy_GYZynZWi0r7Ut

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=ki-vou4Fjxo>

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=Pm5RBCKNmYw>

²² <https://www.youtube.com/watch?v=ZTpn30Pms8I>

²³ <https://drive.google.com/open?id=1DTepD2Ou3as2kDBI55rrkOHBoSN-pydfLv-GUxUqzhg>

- PDI o projector.
- Vídeo 6 (el mateix vídeo optatiu de la tasca anterior)²⁴

Tasca 4. El reggaeton

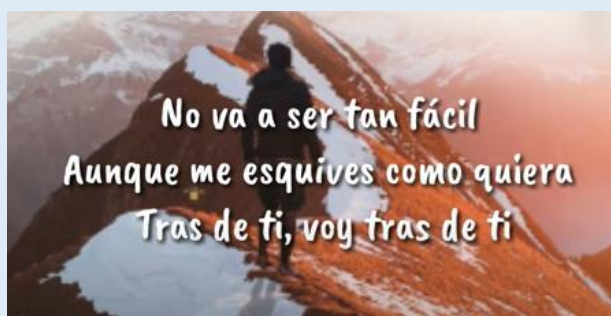
Els alumnes visualitzaran dos vídeos que expliquen característiques del gènere i respondran dues qüestions, explicades al document compartit. Lliuraran la resposta de la mateixa manera que la feina anterior.

Materials

- Document *TASCA 4*²⁵
- Vídeo 7 (enllaçat al document *TASCA 4*)²⁶
- Vídeo 8 (enllaçat al document *TASCA 4*)²⁷
- Vídeo de consulta (enllaçat al document *TASCA 4*)²⁸
- Ordinador, tauleta o qualsevol altre dispositiu amb connexió a Internet de què l'alumne disposi.

Sessió 4. El reggaeton

Primer es comentaran les respostes dels alumnes de la tasca anterior i a continuació s'escoltarà un fragment d'una coneguda cançó de *reggaeton*, molt ballable però que té una lletra sexista que promou l'assetjament sexual (vídeo 9):

Imatge 4. Fragment de la lletra

Font: Captura de pantalla estreta del vídeo

²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=ZTpn30Pms8I>

²⁵ https://drive.google.com/open?id=1xIElv_rgeEhR3Rtb-epYd5NZj6M_WM48

²⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=mRzrnBWpkR4>

²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=YkjdoHtMXUQ>

²⁸ https://www.youtube.com/watch?v=Y_IYPRkDw_g

Demanarem als alumnes si troben alguna cosa estranya o que no els acaba d'agradar en la lletra. La idea és intentar formar un petit debat perquè entenguin que, tot i que hi ha excepcions i que no només ocorre en el *reggaeton*, en aquest gènere és comú trobar cançons sexistes i que hem d'intentar escoltar música que no promogui aquestes idees. Seguidament es visualitzarà el videoclip de la cançó *Sólo quiero bailar*, composta per Miguel Ángel Maroto Negrete amb l'ajuda de l'alumnat i professorat de l'IES Maestro Juan de Ávila (Ciudad Real), amb l'objectiu de mostrar que és possible escoltar *reggaeton* que no sigui masculista (vídeo 10).

A continuació es procedirà de la mateixa manera que a les sessions anteriors: la fase de recerca amb els portàtils i tauletes i la justificació posterior dels vídeos triats. En aquest cas, i en ser un estil de música que, en general, tots els al·lots han pogut escoltar al seu entorn (ràdio, televisió, etc.), aquesta fase serà més curta que a sessions anteriors.

Per acabar, el docent crearà els dos núvols de paraules que queden (rap i *reggaeton*) de la mateixa manera que a la segona sessió.

Materials

- Vídeo 9²⁹
- Vídeo 10³⁰
- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).
- Portàtils (un per grup de treball).
- Document *DOCUMENT DE CLASSE*³¹
- PDI o projector.
- Pàgina web per crear núvols de paraules³²

Sessions 5 i 6. Creació del videoclip

Aquestes dues sessions es dedicaran a la creació i gravació dels videoclips. Per començar, cada grup haurà de decidir un gènere (el mestre ha d'intentar que hi hagi diversitat) i una cançó representativa d'aquest sobre el qual es realitzarà el vídeo amb TikTok. A més, caldrà que decideixin certes qüestions, com per exemple quin vestuari empraran, si necessitaran

²⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=rV9WR6IftV4>

³⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=VzW1bgMLjQY>

³¹ <https://drive.google.com/open?id=1DTepD2Ou3as2kDBI55rrkOHBoSN-pydfLv-GUxUqzhg>

³² <https://www.nubedepalabras.es/>

algun tipus d'utillatge o *attrezzo* especial, si faran servir decorat, si han de preparar alguna coreografia... per tenir present si han de dur material per al proper dia.

Per a la gravació dels videoclips els alumnes podran emprar diferents localitzacions de l'escola: pati, aula, passadís, etc. També podran triar si tocar instruments (poden agafar alguns de l'aula de música), cantar o fer playback... però és important remarcar que l'únic requisit indispensable és que al vídeo han d'apreciar-se clarament les característiques de cada gènere, s'ha de poder identificar sense dubtes si és rock, pop, *reggaeton* o rap.

Ja gravats els vídeos, els alumnes hauran de descarregar l'arxiu a la seva tauleta i penjar-ho a la carpeta *VIDEOCLIPS*, dins de la carpeta general de Google Drive. Hauran d'anomenar l'arxiu seguint el següent format: nom del grup_gènere_títol del videoclip.

Del muntatge del vídeo final s'encarregarà el mestre mitjançant qualsevol editor de vídeo senzill. Es tracta, simplement, de combinar tots els videoclips en un únic vídeo, agrupant-los segons el gènere a què pertanyen i intercalant les imatges dels núvols de paraules per presentar cada estil musical. Altres factors, com la música de fons, la tipografia dels crèdits inicials i finals... es poden realitzar a gust personal amb l'ajuda de l'alumnat (podem editar el vídeo al final de la classe i que els alumnes vegin el procés en la PDI, fent-los així participants del vídeo definitiu).

Materials

- Tauletes amb l'aplicació descarregada (una per grup de treball).
- Material que considerin els alumnes.
- PDI o projector.
- Carpeta *VIDEOCLIPS*³³

Tasca 5. Qüestionari final

Al final de la sessió 4 el docent explicarà als alumnes que la tasca per a casa consisteix a realitzar un qüestionari mitjançant Google Forms. En aquest qüestionari els alumnes respondran preguntes sobre els quatre gèneres musicals i hauran d'identificar, mitjançant quatre videoclips diferents, el gènere a què pertany cadascun (i justificar la seva elecció). Aquest formulari formarà part dels tres documents lliurables junt amb les tasques setmanals i el videoclip final, i ens permetrà saber els coneixements dels alumnes sobre el tema.

³³ <https://drive.google.com/open?id=16KuSvw4XZVoTmsK11kMuOO1kF0RVZrRY>

El formulari estarà penjat tant a un espai de tasca habilitat a Google Classroom com a la carpeta compartida de Google Drive.

Materials

- Qüestionari³⁴
- Ordinador, tauleta o qualsevol altre dispositiu amb connexió a Internet de què l'alumne disposi.

Sessió 7. Posada en comú

Aquesta darrera sessió es dedicarà a reflexionar sobre totes les activitats desenvolupades al llarg de la unitat didàctica. Primer es visualitzarà el vídeo final amb tots els clips de tots els grups i posteriorment es realitzarà una posada en comú d'idees, reflexions i qualsevol altre comentari que els alumnes vulguin compartir amb els seus companys.

A continuació podem fer una petita valoració global del qüestionari a nivell general; podem, per exemple, projectar-lo a la PDI i anar fent-lo entre tots, comentant les respostes que han posat a casa, en què han fallat, etc. Per acabar, emplenarem entre tots la taula del document compartit (vegeu secció de materials), en la qual es recullen les característiques principals de cadascun dels quatre gèneres treballats: instruments típics, estètica del grup (vestuari, actuacions...) i exemples de grups o cantants representatius del gènere.

Materials

- PDI o projector.
- Document *DOCUMENT DE CLASSE*³⁵

5.7. Avaluació

A tota proposta didàctica, l'avaluació constitueix una part imprescindible, ja que ens permet evidenciar si els alumnes han assolit els objectius i adquirit els continguts esperables.

Per avaluar la proposta presentada s'han dissenyat dues rúbriques (vegeu Annexos I i II) que atenen als objectius i continguts didàctics descrits anteriorment i que s'emplenaran a partir de l'observació directa i sistemàtica del mestre, així com dels documents que entreguin els alumnes.

³⁴ https://drive.google.com/open?id=1k088BjgpGf5dEC2r15Ao-F7ZBdng_FJmRhcViRwMI4

³⁵ <https://drive.google.com/open?id=1DTepD2Ou3as2kDBI55rrkOHBoSN-pydfLv-GUxUqzhg>

La primera rúbrica descriu els ítems avaluable dels tres documents que lliuraran els alumnes, a saber, les tasques que han d'anar fent a casa, el qüestionari final i el videoclip. A banda d'això, per realitzar la valoració també caldrà tenir en compte altres aspectes de caràcter individual (p. ex. l'actitud durant les sessions) i de caràcter grupal (p. ex. treball cooperatiu), ambdós recollits en la segona rúbrica.

6. Conclusions

Per introduir aquest apartat es prendran com a punt de partida els objectius plantejats a l'inici del document. Començarem, per tant, comentant com s'han anat desenvolupant i assolint al llarg del treball.

Com a primer objectiu s'ha proposat fer una anàlisi del context legislatiu per tal de comprovar de quina manera es defineix la presència de les TIC en l'àrea d'Educació Musical al currículum d'Educació Primària, arribant a la conclusió que, des de la legislació educativa, la implementació d'aquestes -les TIC- es contempla en totes les àrees i a tots els nivells, siguin de Primària o de Secundària.

En segon lloc s'ha plantejat analitzar el paper de les TIC en l'educació en general, especialment combinant-les amb metodologies actives. S'han evidenciat no només les nombroses possibilitats que ens ofereix la incorporació de les TIC a l'aula, sinó també com aquestes es multipliquen si, a més, les aplicam seguint metodologies actives, com el model *flipped classroom* (que és el que s'ha seguit en la proposta didàctica plantejada) o la gamificació, moltes de les quals, d'altra banda, no serien factibles sense les TIC.

Un altre objectiu plantejat era revisar bibliografia sobre l'Educació Musical i els gèneres musicals actuals, per ser el tema que ens ocupa en aquest document. S'han comentat els múltiples beneficis d'aquesta àrea en diferents plans de l'ésser humà: a nivell cognitiu, socioafectiu, psicomotor, etc. També s'ha indagat en els gèneres musicals actuals, en per què es considera interessant treballar aquest tema en Primària i en quins gèneres es podrien treballar; en aquest sentit, s'ha decidit treballar els quatre més populars, dels quals també s'ha realitzat una recerca d'informació per establir així les seves característiques principals.

Com a quart objectiu també s'ha considerat adient revisar propostes similars realitzades en aquest àmbit, per tenir-les com a referència a l'hora de confeccionar la pròpia proposta didàctica. Realitzada la recerca, s'ha comprovat que existeixen moltes experiències d'aplicació

de les TIC en general a l'aula, documentades i concloses amb resultats positius. Per contra, de la implementació de TikTok en concret no s'han trobat evidències contrastades, únicament experiències descrites a blogs i pàgines web per alguns docents que l'han incorporat en la seva pràctica docent, ja sigui per transmetre contingut als seus alumnes o bé sent els alumnes els qui la fan servir per treballar diversos continguts.

Sigui com sigui, les experiències didàctiques trobades, tot i que reduïdes, han servit com a referència per a assolir l'objectiu principal del present treball: dissenyar una proposta didàctica per a alumnes de 6è de Primària que treballàs els gèneres musicals més actuals a través de TikTok. Aquesta proposta va molt lligada a la idea ja comentada d'adaptar el procés d'ensenyament – aprenentatge als interessos de l'alumnat per tal d'augmentar la seva motivació i implicació, necessitat existent i urgent que hi ha en l'educació actualment, ja que s'hi utilitza una *app* que forma part de la vida diària de molts d'alumnes.

Quant a futures línies d'investigació, en primer lloc es podria dur a la pràctica aquesta proposta didàctica, que era la idea inicial del present treball i que no s'ha pogut realitzar donades les circumstàncies. D'aquesta manera es podrien obtenir dades i resultats sobre l'evolució de l'aprenentatge dels estudiants i així comprovar si l'aplicació de TikTok a l'aula de música ha resultat beneficiosa.

Una altra línia d'investigació seria ampliar la proposta quant al nombre d'activitats; a més de treballar els gèneres musicals, es podrien treballar altres continguts, com per exemple els instruments musicals. O fins i tot d'altres àrees, com han fet els docents anteriorment esmentats.

Pel que fa al nivell educatiu, en aquest cas s'ha ideat pensant en un nivell de 6è de Primària, però aquesta mateixa proposta, amb els canvis pertinents, també es podria plantejar per a altres nivells d'Educació Secundària.

En definitiva, s'ha deixat constància en aquest apartat que, d'una banda, s'han assolit efectivament els objectius plantejats i, d'altra, que l'aplicació de TikTok a l'aula pot resultar una activitat amb moltes possibilitats interessants. Es conclou, per tant, aquest treball amb sensacions positives i amb l'esperança que aquesta proposta pugui servir com a exemple i inspirar o orientar a altres docents i professionals de l'educació a realitzar-ne experiències similars.

7. Bibliografia

Alcántara, M. D. (2009). Importancia de las TIC para la educación. *Revista Digital Innovación y Experiencia Educativa*, 15, 200-220. (les pàgines d'aquesta estaven malament, les he corregit)

Arense, A. (2013). *Kiss FM: un formato de música y noticias en España basado en la investigación: su repercusión en el mercado radiofónico español de la primera década del 2000* (Tesi doctoral). Universidad Complutense de Madrid, Espanya.

Azorín, C. M. (2013). La educación inclusiva a través de las TIC. Noveno congreso internacional sobre educación, cultura y desarrollo. Recuperat de <https://es.slideshare.net/MaraAzornAbelln/educacin-inclusiva-a-travs-de-las-tic-16666972>

Ballesteros, M., & García, M. (2010). Recursos didácticos para la enseñanza musical de 0 a 6 años. *Revista Electrónica de LEEME*, 26, 14-31.

Bresnick, E. (2019). *Intensified Play: Cinematic study of TikTok mobile app*. University of Southern California. Recuperat de https://www.researchgate.net/publication/335570557_Intensified_Play_Cinematic_study_of_TikTok_mobile_app

Carrión, E. (2018). Experiencias TIC en la enseñanza bilingüe mediante recursos digitales musicales. *Revista DIM: Didáctica, Innovación y Multimedia*, 36, 1-18.

Conejo, P. A. (2012). El valor formativo de la Música para la educación en valores. *Dedica. Revista de Educação e Humanidades*, 2, 263-278.

Decret 32/2014 de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears. Butlletí Oficial de les Illes Balears (BOIB) núm. 97, Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, Palma de Mallorca, Espanya, 19 de juliol de 2014.

Fernández, I. (2010). *Las TICS en el ámbito educativo* (Treball en línia). Recuperat de http://www.eduinnova.es/abril2010/tic_educativo.pdf

Flores, S. (2007). *Música y Adolescencia. La música popular actual como herramienta en la educación musical* (Tesi doctoral). UNED: Universidad Nacional de Educación a Distancia. Recuperat de <http://www.injuve.es/conocenos/ediciones-injuve/accesit-premios-injuve-para-tesis-doctorales-2008-susana-flores-rodrigo>

Grande, M., Cañón, R., & Cantón, I. (2016). Tecnologías de la información y la comunicación: Evolución del concepto y características. *International Journal of Educational Research and Innovation (IJERI)*, 6, 218-230.

Hernández, R. M. (2017). Impacto de las TIC en la educación: Retos y Perspectivas. *Propósitos y Representaciones*, 5(1), 325-347.

International Federation of the Phonographic Industry (2019). IFPI Global Music Report 2019. Recuperat de <https://ifpi.org/downloads/Music-Listening-2019.pdf>

- Jauset, J. A. & Abad, E. (2012). La música i els valors de la paciència i la constància. *Artseduca*, 3, 6-9.
- Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMQUE), Boletín Oficial del Estado (BOE). 10 de desembre de 2013.
- Llei Orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de Qualitat de l'Educació (LOCE), Boletín Oficial del Estado (BOE). 24 de desembre de 2002.
- López, A (2013). El poder formativo de la música. *Revista española de pedagogía*, 254, 49-58.
- Mancha Music. (2019). TikTok Llanos [Entrada a un blog]. Mancha Music. Blog de materiales musicales que utilizo en mi aula. Recuperat de <http://manchamusicitierno.blogspot.com/2019/02/tik-tok-llanos.html>
- Maqueda, E., Felipe, A., & Caldevilla, D. (2019). *TikTok como herramienta innovadora en el aula. Aplicaciones en el área de DLL*. Madrid: Congreso Internacional de Innovación Docente e investigación en Educación Superior. Recuperat de https://riuma.uma.es/xmlui/bitstream/handle/10630/18959/Maqueda_Felipe_Caldevilla_presentaci%C3%B3n.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mardones, S. (2014). *Entre los lenguajes de la música y las TIC: Una experiencia curricular de aprendizaje*. Xile: Congreso Iberoamericano de Ciencia, Tecnología, Innovación y Educación.
- Muñiz, V. (2020). ¿Podemos hacer algo con TikTok? Un pequeño ejemplo para Historia del Arte [Entrada a un blog]. Cuadernos de Heródoto. Recuperat de <https://cuadernosdeherodoto.com/2020/01/20/podemos-hacer-algo-con-tiktok-un-pequeno-ejemplo-para-historia-del-arte/>
- Palazón, J. (2014). Youtube como apoyo a la interpretación instrumental en el aula de música de educación secundaria. *Eufonía: Didáctica de la música*, 60, 1-8.
- Pantoja, F. P. (2020). El uso de TikTok en el aula como herramienta para el manejo de emociones [Entrada a un blog]. Yo Soy Tu Profe (YSTP). Recuperat de <https://yosoytuprofe.20minutos.es/2020/02/26/el-uso-de-tiktok-en-el-aula-como-herramienta-para-el-manejo-de-emociones/>
- Real Decret 126/2014, del 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària. Boletín Oficial del Estado (BOE) núm. 52, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, Madrid, Espanya, 1 de març de 2014.
- Rodríguez, A., & Iglesias, L. (2014). La «cultura hip hop»: revisión de sus posibilidades como herramienta educativa.
- Sesé, F. (2000). ¿Por qué se obliga a los jóvenes a estudiar la vida de JS Bach y no la de Mick Jagger? *Eufonía: Didáctica de la música*, 18, 79-82.
- Teixes, F. (2014). *Gamificación: fundamentos y aplicaciones* (Vol. 7). Editorial UOC, Barcelona, Espanya.
- Torrecilla, S. (2018). Flipped Classroom: un modelo pedagógico eficaz en el aprendizaje de Science. *Revista Iberoamericana de Educación*, 76(1), 9-22.

Torres, J. L. (2011). Aplicación de las TIC en el aula de educación musical de la educación primaria. *Eufonía: Didáctica de la música*, 52, 63-70.

Van Buskirk, E. (2017). How Reggaeton Became a Global Phenomenon on Spotify [Entrada a un blog]. Hypebot. Recuperat de <https://www.hypebot.com/hypebot/2017/09/how-reggaeton-became-a-global-phenomenon-on-spotify.html>

Verdejo, N. (2020). Clases de matemática en menos de 1 minuto: el potencial educativo de TikTok. WWwhatsnew.com. Recuperat de <https://www.whatsnew.com/2020/02/27/clases-de-matematica-en-menos-de-1-minuto-el-potencial-educativo-de-tiktok/>

Xiao, J. (2019). Research on TikTok APP Based on User-Centric Theory. *Applied Science and Innovative Research*, 3(1), 28-36.

Xiaoye, S. H. I. (2019). *Analysis of ByteDance* (Tesi doctoral). Swiss Federal Institute of Technology, Zurich. Recuperat de https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/mtec/chair-of-entrepreneurial-risks-dam/documents/dissertation/master%20thesis/MasterThesis_Shi.pdf

ANNEX I. RÚBRICA D'AVALUACIÓ DELS DOCUMENTS LLIURABLES

		EXCEL·LENT	NOTABLE	BÉ	SUFICIENT	INSUFICIENT
TASQUES	Nombre d'exercicis resolts	Realitza totes les tasques obligatòries, a més de les opcionals.	Realitza totes les tasques obligatòries i alguna opcional.	Realitza totes les tasques obligatòries.	Realitza tres tasques obligatòries.	Realitza menys de tres tasques obligatòries.
	Precisió en les respostes	Totes les respostes són clares i correctes.	Quasi totes les respostes són clares i correctes.	La majoria de respostes són clares i correctes.	Poques respostes són clares i correctes.	La majoria de les respostes no són clares ni correctes.
	Gramàtica i ortografia	Cap o poques errades ortogràfiques. El text s'entén.	Poques errades ortogràfiques. El text s'entén.	Algunes errades ortogràfiques. En general, el text s'entén però amb algunes dificultats.	Moltes errades ortogràfiques. El text s'entén amb dificultat.	Quantitat exagerada d'errades ortogràfiques. El text no s'entén.
QÜESTIONARI	Nombre de preguntes respostes	Respon totes les preguntes.	Respon quasi totes les preguntes.	Respon algunes preguntes.	Respon cinc preguntes.	Respon menys de cinc preguntes.
	Precisió en les respostes	Totes les respostes són clares i correctes. Demostra que sap identificar i descriure tots els gèneres musicals estudiats.	Quasi totes les respostes són clares i correctes. Demostra que sap identificar i descriure tots els gèneres musicals estudiats.	La majoria de respostes són clares i correctes. Demostra que sap identificar i descriure tots els gèneres musicals estudiats.	Com a mínim cinc respostes són clares i correctes. Demostra que sap identificar tots els gèneres musicals estudiats.	La majoria de les respostes no són clares ni correctes. No sap identificar ni descriure els gèneres musicals actuals.
VIDEOCLIP	Contingut	El gènere triat és fàcilment identificable. La cançó seleccionada, l'estètica del grup... corresponen amb el gènere triat. Mostra originalitat i es nota que s'han esforçat en la creació dels materials, coreografia...	El gènere triat és fàcilment identificable. La cançó seleccionada, l'estètica del grup... corresponen amb el gènere triat. Es nota que s'han esforçat en la creació dels materials, coreografia...	El gènere triat és bastant identificable, tot i que alguns paràmetres no coincideixen amb el gènere triat. Es nota certa cura en la creació dels materials, coreografia...	El gènere triat es pot deduir, però hi ha molts paràmetres que no coincideixen amb el gènere triat. Es nota una mínima preocupació per fer-ho bé.	El gènere triat no es pot identificar. Els paràmetres no coincideixen amb el gènere triat. No es demostra cap mena d'esforç ni preocupació per fer-ho bé.
	Àudio i imatge	La imatge és clara i té suficient llum. L'àudio té un volum adequat i no hi ha interrupcions auditives.	El vídeo es veu i se sent correctament. Hi ha alguna interrupció auditiva o altre impediment visual momentani, però no dificulta la comprensió.	El vídeo es veu i se sent mitjanament bé. Hi ha alguna interrupció auditiva o altre impediment visual que dificulta lleugerament la comprensió.	En general, el vídeo es veu i se sent. Hi ha alguna interrupció auditiva o altre impediment visual que dificulta bastant la comprensió.	El vídeo no se sent ni es veu correctament, fet que dificulta molt o directament impossibilita la comprensió.

Font: Elaboració pròpia

ANNEX II. RÚBRICA DE TREBALL INDIVIDUAL I EN EQUIP

		MAI	A VEGADES	SEMPRE
INDIVIDUAL	Intervé i aporta idees relacionades amb el tema habitualment.			
	Es mostra actiu, interessat i atent durant les sessions.			
	Mostra respecte pel treball i opinions dels seus companys.			
	Respecta els companys i el mestre.			
Observacions:				
EN EQUIP	Treballen en equip de manera cooperativa.			
	S'intercanvien els rols en cada sessió.			
	En la creació de núvols de paraules, aporten paraules adequades.			
	Justifiquen l'elecció dels seus vídeos de manera argumentada.			
Observacions:				

Font: Elaboració pròpia